
ПОСТАНОВЛЕНИЕ

31.08.2026

КАРАР

887-п

Муниципаль норматив хокукый актлар
проектларының жайга салу йогынтысын
бәяләүне уздыру һәм Татарстан
Республикасы Саба муниципаль районының
муниципаль норматив хокукый актларына
экспертиза ясау турындагы Нигезләмәне
раслау хакында

2025 елның 20 мартындагы 33-ФЗ номерлы «Жәмәгат хакимияте бердәм системасында жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»гы Федераль законның 52 нче маддәсенә 5 нче өлешен тормышка ашыру, 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы Татарстан Республикасы законы, 2014 елның 7 мартындагы 14-ТРЗ номерлы «Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары проектларының жайга салу йогынтысын бәяләүне уздыру һәм Татарстан Республикасы норматив хокукый актларына экспертиза ясау тәртибе турында»гы Татарстан Республикасы законы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2012 елның 31 декабрендәге 1182 номерлы «Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары проектларының жайга салу йогынтысын бәяләүне уздыру һәм Татарстан Республикасы норматив хокукый актларына экспертиза ясау тәртибен раслау турында»гы карарын үтәү йөзеннән, муниципаль идарә процессларының нәтижелелеген арттыру һәм жайга салу буенча карарлар әзерләү һәм кабул итү өлешендә аларны камилләштерү өчен Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының жайга салу йогынтысын бәяләүне уздыру һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының муниципаль норматив хокукый актларына экспертиза ясау турындагы нигезләмәне расларга (кушымта итеп бирелә).

2. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының 2016 елның 19 августындагы 1051-п номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы башкарма комитетының «Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының жайга салу йогынтысын бәяләүне уздыру һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы муниципаль норматив хокукый актларына экспертиза ясау турында нигезләмәгә үзгәрешләр кертү хакында» 2024 елның 05 августындагы 647-п номерлы карарын үз көчләрен югалткан дип танырга.

3. Жайга салу йогынтысын бәяләү өлкәсендә вәкаләтле бүлек итеп Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеген билгеләргә.

4. Әлеге қарарны «Интернет» мәғлұмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасының Хокукий мәғлұматлар турындағы <http://pravo.tatarstan.ru> рәсми порталында һәм Саба муниципаль районының <http://saby.tatarstan.ru> рәсми сайтында бастырып чыгарырга.

5. Әлеге қарарның үтәлешен тикшереп торуны Саба муниципаль районы Башкарма комитеты жітәкчесенәң икътисад буенча урынбасары – икътисад бүлеге башлығы М.М. Баһмановқа йөкләргә.

Саба муниципаль районы
Башкарма комитет
Жітәкчесе

М.Р. Кәримов

**муниципаль норматив хокукий актлар проектларының жайга салу йогынтысын
бәяләүне уздыру һәм муниципаль норматив хокукий актларга экспертиза ясау
турында НИГЕЗЛӘМӘ**

1 бүлек. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Әлеге Нигезләмә эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлегенә субъектлары өчен кирәгеннән артык бурычлар, тыюлар һәм чикләүләр кертә торган яки аларны кертәргә булышлык итә торган нигезләмәләрне, эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлегенә субъектларының, муниципаль берәмлек бюджетының нигезсез чыгымнары барлыкка килүгә булышлык итә торган нигезләмәләрне, эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлегенә гамәлгә ашыруны нигезсез рәвештә кыенлаштыручы нигезләмәләрне, шулай ук нигезсез рәвештә конкуренцияне чикләүгә булышлык итә торган нигезләмәләрне ачыклау максатыннан муниципаль норматив хокукий актлар проектларының (алга таба – актлар проектлары) жайга салу йогынтысын бәяләүне уздыру, муниципаль норматив хокукий актларга (алга таба – норматив хокукий актлар) экспертиза ясау тәртибен билгели.

Жайга салу йогынтысын бәяләү Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы жирле үзидарә органының үз эшчәнлегенә өлкәсенә эшләнә торган акт проекты керә торган тармак (функциональ) структур бүлекчәсә (алга таба – профильгә бүлекчә) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Жайга салу йогынтысын бәяләү өлкәсендә вәкаләтле бүлекчә булып Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлегенә (алга таба – вәкаләтле бүлекчә) тора. Вәкаләтле бүлекчә актлар проектларының жайга салу йогынтысын бәяләүне һәм норматив хокукий актларга экспертиза ясауны норматив һәм методик яктан тәэмин итә.

Эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлегенә гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагылган актлар проектларының жайга салу йогынтысын бәяләү һәм норматив хокукий актларга экспертиза ясау жирле үзидарә органнары тарафыннан 2025 елның 20 мартындагы 33-ФЗ номерлы «Жәмәгат хакимияте бердәм системасында жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»гы Федераль закон (алга таба – 33-ФЗ номерлы Федераль закон), 2014 елның 7 мартындагы 14-ТРЗ номерлы «Татарстан Республикасы норматив хокукий актлары проектларының жайга салу йогынтысын бәяләү, Татарстан Республикасы норматив хокукий актларында үтәргә тиешле таләпләрне билгеләү һәм аларның кулланылуын бәяләү, шулай ук Татарстан Республикасы норматив хокукий актларына экспертиза ясау турында»гы Татарстан Республикасы законы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2012 елның 31 декабрендәге 1182 номерлы «Татарстан Республикасы норматив хокукий актлары проектларының жайга салу йогынтысын бәяләүне уздыру һәм Татарстан Республикасы норматив хокукий актларына экспертиза ясау тәртибен раслау турында»гы карарына туры кителеп үткөрелергә тиеш.

1.2. Эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлегенә гамәлгә ашыруга кагылышлы жирле әһәмияттәге түбәндәге мәсьәләләр буенча актлар проектлары жайга салу йогынтысын бәяләүгә тиеш:

1.2.1. жирлек халкын элемент, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләренә белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

1.2.2. жирлек халкының ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

1.2.3. жирле традицион халык сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыру, жирлектә халык сәнгать кәсепләрен саклап калуда, торгызуда һәм үстерүдә катнашу;

1.2.4. авыл хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

1.2.5. жирлек чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын гамәлгә ашыру;

1.2.6. махсус икътисадый зона территориясендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

1.2.7. халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру.

1.3. Акт проектларының жайга салу йогынтысын бәяләү әзерләүче әзерли торган акт проектындагы нигезләмәләрнең жайга салу йогынтысы дәрәжәсен исәпкә алып башкарыла:

1) жайга салу йогынтысы югары дәрәжәдә булган акт проекты эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлегә өлкәсендә физик һәм юридик затлар өчен элегрәк законнарда каралмаган бурычлар, тыюлар һәм чикләүләр билгели торган яки аларны билгеләүгә булышлык итә торган нигезләмәләрне, шулай ук эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлегә өлкәсендә физик һәм юридик затларның элегрәк законнарда каралмаган чыгымнары барлыкка килүгә китерә торган нигезләмәләрне үз эченә ала;

2) жайга салу йогынтысының уртача дәрәжәсе - акт проектында эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлегә өлкәсендә законнарда элек каралган бурычларны, тыюларны һәм чикләүләрне үзгәртә торган яисә аларны билгеләүгә этәрә торган нигезләмәләр, шулай ук эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлегә өлкәсендә физик һәм юридик затларның законнарында элек каралган чыгымнарын арттыруга китерә торган нигезләмәләр бар;

3) жайга салу йогынтысының түбән дәрәжәсе - акт проектында әлеге пунктның 1 һәм 2 пунктчаларында каралган нигезләмәләр юк, әмма әлеге нигезләмә нигезендә жайга салу йогынтысын бәяләү зарур.

1.4. Муниципаль актлар проектларының жайга салу йогынтысын бәяләү түбәндәгеләргә карата үткәрелми:

- жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелгән салымнар, жыемнар һәм тарифлар билгели торган муниципаль норматив хокукый актлар проектлары;

- ачык тыңлаулар үткәрелергә тиешле муниципаль норматив хокукый актлар проектлары;

- дөүләт серен үз эченә алган белешмәләр булган муниципаль норматив хокукый актлар проектлары;

- конфиденциаль характердагы мәгълүматлар булган яки мондый норматив хокукый актларны бары тик федераль һәм төбәк законнарына туры китерү максатыннан муниципаль норматив хокукый актларга үзгәрешләр кертү өчен жибәрелгән муниципаль актлар проектлары;

- табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр, кризислы хәлләр барлыкка килүгә юл куймау һәм (яки) аларның нәтижәләрен юк итү, террорчылык актларын кисәтү һәм (яки) аларның нәтижәләрен юк итү максатыннан эшләнгән муниципаль норматив хокукый актлар проектлары.

1.5. Норматив хокукый актлар экспертизасы (алга таба - экспертиза) норматив хокукый актларга экспертиза уздыруның еллык планнары нигезендә вәкаләтле бүлекчә тарафыннан уздырыла.

1.6. Норматив хокукый актка экспертиза ясау өчен нигез булып жирле үзидарә органы житекчесенең йөкләмәсе яисә күрсәтмәсе, эшкуарлык, инвестиция эшчәнлегә өлкәсендәге ижтимагый оешмалардан, кулланучылар берләшмәләреннән, үз-үзен жайга салучы оешмалардан, Фәнни-эксперт оешмаларыннан, жирле үзидарә органнарыннан тәкъдимнәр, профильне бүлекчәнең эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлегә өлкәләрендәге проблемаларны, шул исәптән нәтижәдә:

- 1) норматив хокуый актлар мониторингы, шул исәптән муниципаль максатчан программаларны гамәлгә ашыру мониторингы;
- 2) муниципаль берәмлекнең социаль-иқтисадый хәлен мониторинглау;
- 3) эшқуарлық, инвестиция эшчәнлегенең билгеле бер өлкәсендә проблемалар барлығын дәлилләүче гражданнарның һәм оешмаларның җирле үзидарә органнарына берничә тапкыр мөрәҗғәгать итүе.

1.7. Экспертиза түбәндәгеләргә карата үткәрелә:

1) проектларның җайга салу йогынтысын бәяләүне уздырганда җайга салу йогынтысының югары дәрәҗәсе билгеләнгән һәм үз көченә керүенә кимендә 3 ел узган норматив хокуый актлар;

2) акт проектын эшләү стадиясендә җайга салу йогынтысын бәяләү уздырылмаган һәм гамәлгә кәргән вакыттан кимендә 1 ел узган, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарыннан, җирле үзидарә органнарыннан, эксперт оешмаларыннан, эшчәнлеге максаты булып эшқуарлық эшчәнлеге субъектлары мәнфәгатьләрен яклау һәм алар исеменнән эш йөртү торган оешмалардан, җайга салу йогынтысын бәяләүне уздырганда хезмәттәшлек турында килешүләр төзелгән оешмалардан, шулай ук башка затлардан экспертиза ясау турында нигезле тәкъдимнәр килеп ирешкән норматив хокуый актлар;

1.8. Дәүләт серен тәшкил иткән белешмәләр яисә конфиденциаль характердагы белешмәләр булган, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне, кризис хәлләрен һәм террорчылык актларын кисәтүне булдырмау, аларның нәтиҗәләрен бетерү максатларында эшләнгән норматив хокуый актлар экспертизасы үткәрелми.

1.9. Интернет мәғлүмат-телекоммуникация чөлтәрәндә актлар проектларының җайга салу йогынтысын бәяләү һәм норматив хокуый актларга экспертиза ясау өчен рәсми сайт булып <https://saby.tatarstan.ru/> (алга таба - рәсми сайт).

2 бүлек. Муниципаль норматив хокуый актлар проектларының җайга салу йогынтысын бәяләүне уздыру

2.1. Акт проектының җайга салу йогынтысын бәяләүне уздыру этаплары булып түбәндәгеләр тора:

- 1) профильле бүлекчәгә җайга салу йогынтысын бәяләүне уздыру өчен акт проекты һәм аңа җыелма хисап проектын җибәрү;
- 2) акт проекты һәм җыелма хисап буенча гавами консультацияләр уздыру;
- 3) акт проектының җайга салу йогынтысын бәяләү турында эксперт бәяләмәсен әзерләү;

4) әзерләүчегә җайга салу йогынтысын бәяләү турында бәяләмә җибәрү.

Әзерләүче һәм профильле бүлекчә бер үк бүлекчә булган очракта, 1 һәм 4 нче этаплары тормышка ашырылмый.

2.2. Җайга салу йогынтысын бәяләүне уздыру методологиясе вәкаләтле бүлекчә тарафыннан раслана.

3. Җыелма хисапта түбәндәге мәғлүматлар булырга тиеш:

- 1) акт проектының җайга салу йогынтысы дәрәҗәсе;
- 2) муниципаль җайга салуга юнәлдерелгән проблеманы, аның сәбәпләрен, динамикасын һәм проблемаларны вакыт эчендә үстерүне фаразын тасвирлау;
- 3) хәзерге вакытта муниципаль җайга салу гамәлгә ашырыла торган норматив хокуый актлар яисә аларның аерым нигезләмәләре;

4) проблемаларны бетерү (тискәре йогынтыны минимальләштерү), шул исәптән хокук куллану практикасын камилләштерү юлы белән, шулай ук норматив хокуый актларны эшләү, үзгәртү яисә бетерү вариантлары;

5) муниципаль җайга салу максатлары;

6) муниципаль жайга салу жибөрөлгөн эшкуарлык, инвестиция эшчәнлеге субъектлары төркеменә характеристика;

7) яңа функцияләр, вәкаләтләр, жирле үзидарә органнарының бурычлары һәм хокуклары яисә аларны үзгәртү турында белешмәләр, шулай ук аларны гамәлгә ашыру тәртибе;

8) муниципаль бюджетның, эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген субъектларының билгеләнгән бурычларны яисә чикләүләрне үтәү зарурлыгына йә мондый бурычларның яисә чикләүләрнең эчтәлеген үзгәртүгә бәйлә чыгымнарын (мөмкин булган керемнәрен) бәяләү;

9) муниципаль жайга салу максатларына ирешү мониторингы индикаторлары (күрсәткечләре) ачыкланган проблеманың торышын, жайга салу өлкәсендә проблеманы анализлау үткәру мизгеленә әлегә индикаторларның әһәмиятен һәм индикаторларның күрсәткечләре турындагы белешмәләр чыганаclarын чагылдыра;

10) акт проектының файдасы һәм чыгымнары турында жентекле тасwirлама: йогынты ясалачак социаль төркемнәр, икътисадый секторлар, территорияләр; көтелә торган тискәре һәм уңай йогынты, тиешле йогынтының сыйфатлы тасwirламасы һәм, мөмкин булса, аны сан ягыннан бәяләү, шулай ук тиешле йогынтының чоры (кыска, уртача яки озак сроклы);

11) норматив хокукий акт кабул итүгә бәйлә куркынычларны һәм чыгымнары бәяләү;

12) норматив хокукий акт кабул итүгә бәйлә көтелгән нәтижәләр, куркынычлар һәм чикләүләр.

13) акт проекты үз көченә керүнең фаразланган датасы;

14) жайга салу максатына ирешүнең сайланган ысулы нәтижәлеләген тикшереп торучы ысуллары тасwirламасы;

15) оештыру-техник, методологик, мәгълүмати һәм башка чараларны жайга салуның күрсәтелгән максатларына ирешү өчен кирәкле чаралар;

16) хәбәрнамәне урнаштыру турында белешмәләр, мондый урнашуга бәйлә рәвештә тәкъдимнәр бирү сроклары;

17) әзерләүче фикеренчә, тәкъдим ителә торган жайга салуның нигезлеләген бәяләргә мөмкинлек бирә торган башка белешмәләр.

Жыелма хисапның типик формасы вәкаләтле бүлекчә тарафыннан раслана.

3 бүлек. Муниципаль норматив хокукий актлар проектлары буенча гавами консультацияләр үткәру

3.1. Акт проекты бәяләүне уздыру кысаларында эшкуарлык һәм башка эшчәнлек субъектларының фикерен исәпкә алу максатларында профильле бүлекчә гавами консультацияләр үткәрә.

3.2. Халык алдында консультацияләр уздыру өчен профильле бүлекчә хәбәрнамә, акт проекты һәм жыелма хисап рәсми сайтта урнаштыра.

3.3. Хәбәрнамәгә профильле бүлекчә житәкчесе (яисә аның урынбасары) имза сала һәм анда:

1) акт үз көченә керүнең төре, исеме һәм планлаштырыла торган срогы;

2) хәбәрнамә урнаштыруга һәм аларны тәкъдим итүнең иң уңайлы ысулына бәйлә рәвештә аны эшләүче тарафыннан тәкъдимнәр кабул ителә торган срок.

3.4. Профильле бүлекчә хәбәрнамәне урнаштыруга бәйлә рәвештә билгеләнгән вакытта кергән барлык тәкъдимнәрне карарга һәм, аларны исәпкә алу яисә кире кагу сәбәпләре турында белешмәләр күрсәтеп, тәкъдимнәр жыелмасын төзәргә тиеш, ул профильле бүлекчә житәкчесе тарафыннан имзаланган.

3.5. Жайга салу йогынтысының түбән дәрәжәсе булган актлар проектлары буенча гавами консультацияләр уздыру сроклары 10 календарь көн, жайга салу йогынтысының уртача дәрәжәсе – 20 календарь көн, жайга салу йогынтысының югары дәрәжәсе – 30 календарь көн тәшкил итә.

3.6. Гавами консультацияләрнең максатлары булып түбәндәгеләр тора:

- 1) акт проекты максатларының, максатларга ирешү срокларының, аларның казанышлары күрсәткечләренең адекватлыгын раслау;
- 2) эшкуарлык, инвестиция эшчәнлегә субъектлары өчен артык административ һәм башка чикләүләр һәм бурычлар кертә торган яисә аларны кертүгә этәрә торган нигезләмәләрне акт проектында ачыклау;
- 3) эшкуарлык, инвестиция эшчәнлегә субъектларының, муниципаль берәмлек бюджетының нигезсез чыгымнары барлыкка килүгә ярдәм итә торган нигезләмәләрне ачыклау;
- 4) акт проектының эшкуарлык, инвестиция эшчәнлегә субъектлары өчен дә, тулаем жәмгыять өчен дә файдасын һәм чыгымнарын бәяләүне, шулай ук акт проекты максатларына ирешү куркынычларын төгәлләштерү;
- 5) норматив хокукый акт кертүнең вакыт белән ерак булган нәтижәләрен бәяләү.

3.7. Акт проекты буенча гавами консультацияләр уздыру нәтижәләре буенча профильле бүлекчә акт проектының жайга салу йогынтысын бәяләү турында бәяләмә әзерли, ул үз эченә алырга тиеш:

- 1) гавами консультацияләр нәтижәләре буенча эшләнеп беткән жыелма хисап;
- 2) акт проекты буенча тәкъдимнәр сводкасы.

3.8. Бәяләмә профильле бүлекчә житәкчесе яки аның урынбасары тарафыннан имзалана һәм аны рәсми сайтка имзалаганнан соң 5 эш көне дәвамында урнаштырыла.

4 бүлек. Жайга салу йогынтысын бәяләү нәтижәләрен куллану тәртибе

4.1. Муниципаль норматив хокукый акт проектының жайга салу йогынтысын бәяләү турындагы бәяләмә һәм аның буенча гавами консультацияләрдә катнашучылардан кергән тәкъдимнәр жыелмасы профильле бүлекчә тарафыннан муниципаль хокукый акт проектын әзерләүчегә һәм вәкаләтле бүлекчәгә гавами консультацияләр тәмамланган көннән алып 10 календарь көннән дә соңга калмыйча жибәрелә.

4.2. Әлеге нигезләмәнең 1 пунктында күрсәтелгән нигезләмәләр акты проектында ачылган очракта, әзерләүче акт проектын әзерләүдән баш тарту яисә эшләп бетерү турында карар кабул итә.

Акт проектын әзерләүдән баш тарту яки аны эшкәртү турында карар кабул ителгән очракта, эшләүче жайга салу йогынтысын бәяләү турындагы бәяләмәне һәм акт проекты буенча тәкъдимнәр жыелмасын алган көннән алып 15 календарь көннән соңга калмыйча, тиешле мәгълүматны рәсми сайтка урнаштыра.

Әлеге нигезләмәнең 1 пунктында күрсәтелгән нигезләмәләр акты проектында ачылмаган очракта, әзерләүче акт проектының йомгаклау редакциясен әзерли, шулай ук акт проекты буенча гавами консультацияләрдә катнашучылардан кергән тәкъдимнәрне исәпкә алу яисә кире кагу сәбәпләре турындагы мәгълүматны жайга салу йогынтысын бәяләү турында бәяләмә алган көннән алып 15 календарь көннән дә соңга калмыйча тапшыра.

4.3. Акты эшләүче тарафыннан жайга салу йогынтысын бәяләү турында бәяләмә һәм акт проекты буенча тәкъдимнәр жыелмасы алынган көннән алып 20 календарь көннән дә соңга калмыйча, эшләүче вәкаләтле бүлекчәгә акт проектының соңгы редакциясе күчermәсен, шулай ук акт проекты буенча гавами консультацияләрдә катнашучылардан кабул ителгән тәкъдимнәр жыелмасында булган тәкъдимнәрне исәпкә алу яисә кире кагу сәбәпләре турында мәгълүматны жибәрә.

4.4. Вәкаләтле бүлекчә тарафыннан акт проектының соңгы редакциясе күчermәсе, шулай ук акт проекты буенча гавами консультацияләрдә катнашучылардан кабул ителгән тәкъдимнәр жыелмасында булган тәкъдимнәрне исәпкә алу яисә кире кагу сәбәпләре турында мәгълүмат алынганнан соң 5 эш көненнән дә соңга калмыйча, вәкаләтле орган әлеге документларны, шулай ук жайга салу йогынтысын бәяләү

турында бөялөмө күчermәсен һәм тәкъдимнәр жыелмасы күчermәсен рәсми сайтка урнаштыра.

5 бүлек. Муниципаль норматив хокукий актларга экспертиза үткөрү

5.1. Экспертиза эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлегә субъектлары катнаша торган яисә катнашырга мөмкин булган мөнәсәбәтләрне жайга сала торган муниципаль норматив хокукий актларга карата үткөрелә.

5.2. Муниципаль хокукий актларга экспертиза үткөрү методологиясе вәкаләтле бүлекчә тарафыннан раслана.

5.3. Муниципаль норматив хокукий актларга экспертиза үткөрү этаплары булып түбәндәгеләр тора:

1) вәкаләтле орган тарафыннан расланган планны формалаштыру. Планга муниципаль норматив хокукий акт нигезләмәләре белән эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез рәвештә кыенлаштыра торган шартлар тудырылырга мөмкин булуын күрсәтүче мәгълүматлар булган муниципаль норматив хокукий актлар кертелә.

2) гавами консультацияләр үткөрү, муниципаль норматив хокукий актны эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез рәвештә кыенлаштыра торган нигезләмәләр булу-булмавын тикшерү һәм экспертиза турында дәлилле нәтижәләмә төзү;

3) вәкаләтле орган тикшерүе нәтижәләре буенча нәтижәләмә әзерләү;

4) экспертиза барышында барлыкка килгән бәхәсле мәсьәләләр буенча каршылыкларны жайга салу документлары белән бергә (булган очракта) нәтижәләмәне рәсми сайтта урнаштыру.

5.4. Муниципаль норматив хокукий актта, экспертиза үткөрү тәртибен жайга салучыда, экспертиза буенча нәтижәләмәдәгә нәтижәләрне исәпкә алу механизмнарын (бу нәтижәләрне мәжбүри исәпкә алу, экспертиза барышында барлыкка килгән бәхәсле мәсьәләләр буенча каршылыкларны жайга салуның махсус процедуралары яки башка механизмнар) куеласы киңәш ителә.

5.5. Экспертиза нәтижәләре буенча вәкаләтле орган муниципаль норматив хокукий актта эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез рәвештә кыенлаштыра торган нигезләмәләр ачылган очракта, муниципаль норматив хокукий акт кабул иткән жирле үзидарә органына муниципаль норматив хокукий актны яисә аның эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген алып баруны нигезсез рәвештә кыенлаштыра торган аерым нигезләмәләрен гамәлдән чыгару яисә үзгәртү турында тәкъдим кертә.

6 бүлек. Норматив хокукий актка экспертиза үткөрү планын әзерләү

6.1. Планны елга расларга һәм аны рәсми сайтка урнаштырырга киңәш ителә.

6.2. Панда күрсәтелә:

1) норматив хокукий актның исеме һәм реквизитлары;

2) хокукий акт эшләнүе гамәлгә ашыручы жайга салучы орган, бүлекчә исеме;

3) норматив хокукий актка экспертиза турында бөялөмә проектын тапшыру срогы;

4) норматив хокукий актка экспертиза, шул исәптән гавами консультацияләр уздыру срогы.

6.3. Вәкаләтле бүлекчә агымдагы ел төмамланганчы 4 айдан да соңга калмыйча, Планны формалаштыру максатларында тәкъдимнәр жыю турында рәсми сайтта хәбәрнамә урнаштыра.

6.4. Тәкъдимнәр жыю вакыты хәбәрнамә урнаштырылганнан алып 45 календарь көннән артмый.

6.5. Тәкъдимнәр жыю вакыты тәмамланган көннән алып 5 эш көненнән дә соңга калмыйча, вәкаләтле бүлекчә киләсе елга Планга норматив хокукий актларны кертү буенча кәргән барлык тәкъдимнәрнең жыелмасын тәзи һәм гавами консультацияләр максатларында аны рәсми сайтка урнаштыра.

6.6. Планга тәкъдимнәрне жыю буенча гавами консультацияләр срогы кимендә 30 календарь көн тәшкил итә.

6.7. Гавами консультацияләр нәтижеләре буенча вәкаләтле бүлекчә киләсе елга План тәзи һәм раслый.

План рәсми сайтта расланганнан соң 5 эш көненнән дә соңга калмыйча урнаштырылырга тиеш.

7 бүлек. Норматив хокукий актларга экспертиза нәтижеләре турында нәтижеләмә әзерләү

7.1. Норматив хокукий актларга экспертиза нәтижеләре турындагы нәтижеләмә һәм аның проекты түбәндәге мәгълүматларны үз эченә ала:

- 1) норматив хокукий актың төп реквизитлары;
- 2) норматив хокукий акт кабул иткән һәм (яисә) компетенциясенә һәм вәкаләтләренә жәмәгать мөнәсәбәтләренә тикшерелә торган даирәсә керә торган орган исеме;
- 3) акт проектының жайга салу йогынтысын бәяләүне уздыру нәтижеләре турындагы күрсәткечләр (ул үткәрелгән очракта);
- 4) карала торган норматив хокукий актың һәм аның аерым нигезләмәләренә гамәлдә булу срогы;
- 5) мәнфәгатьләре норматив хокукий актта билгеләнгән жайга салуга кагыла торган затлар даирәсә (алга таба - жайга салу);
- 6) проблеманы хәл итү дәрәжәсен һәм аның белән бәйле тискәре нәтижеләре жайга салу исәбенә бәяләү;
- 7) әлегә норматив хокукий актың гамәлгә ашырудан килгән чыгымнарны һәм керемнәрне бәяләү;
- 8) жайга салуның факттагы уңай һәм тискәре нәтижеләрен бәяләү;
- 9) игълан ителгән максатларга һәм жайга салу күрсәткечләренә ирешүнең нәтижеләлеген бәяләү;
- 10) эшқуарлык, инвестиция һәм (яисә) башка эшчәнлек алып баруны нигезсез кыенлаштыра торган норматив хокукий актта нигезләмәләр булу турында белешмәләр;
- 11) эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез кыенлаштыра торган нигезләмәләренә бетерү һәм гамәлдәге жайга салуның нәтижеләлеген арттыру турындагы тәкъдимнәр;
- 12) факт буенча жайга салу йогынтысын бәяләргә мөмкинлек бирә торган башка мәгълүматлар;

7.2. Норматив хокукий актка экспертиза нәтижеләре турында нәтижеләмә проекты профильгә бүлекчә тарафыннан әзерләнә һәм вәкаләтле бүлекчәгә жиберелә.

7.3. Гавами консультацияләр үткөрү өчен вәкаләтле бүлекчә аларны үткөрү турында хәбәрнамәне һәм экспертиза үткәрелә торган норматив хокукий актың рәсми сайтта урнаштыра.

7.4. Хәбәрнамәдә шул исәптән гавами консультацияләр үткөрү вакыты һәм гавами консультацияләрдә катнашучыларның үз фикерләрен жиберү ысулы булырга тиеш.

7.5. Муниципаль норматив хокукий актларга экспертиза кысаларында гавами консультацияләр үткөрү вакытлары 20 календарь көннән дә кимрәк һәм 30 календарь көннән дә артыграк була алмый.

7.6. Вәкаләтле бүлекчә гавами консультацияләр нәтижеләре буенча кәргән барлык тәкъдимнәрне карарга һәм, аларны исәпкә алу турында мәгълүматларны яисә кире кагу сәбәпләрен күрсәтеп, тәкъдимнәр жыелмасын тәзергә тиеш.

Гавами консультацияләр үткөрү нәтижеләре буенча вәкаләтле бүлекчә тарафыннан норматив хокукий актларга экспертиза нәтижеләре турында нәтижеләмәләр әзерләнә.

7.7. Норматив хокукий актларга экспертиза нәтижеләре турындагы нәтижеләмәләргә вәкаләтле бүлекчә башлыгы тарафыннан имза куелырга һәм имза куелган көннән соң 5 эш көненнән дә соңга калмыйча нәтижеләмәләр рәсми сайтта урнаштырылырга тиеш.

8 бүлек. Экспертиза нәтижеләрен куллану тәртибе

8.1. Экспертиза нәтижеләре буенча вәкаләтле орган муниципаль норматив хокукий актта эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез рәвештә кыенлаштыра торган нигезләмәләр ачыкланган очракта, муниципаль норматив хокукий акт кабул иткән җирле үзидарә органына муниципаль норматив хокукий акты яисә аның эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлеген алып баруны нигезсез рәвештә кыенлаштыра торган аерым нигезләмәләрен гамәлдән чыгару яисә үзгәртү турында тәкъдим кертә.

8.2. Норматив хокукий актка экспертиза нәтижеләре турында бәяләмә имзаланган көннән алып 10 эш көне эчендә профильле бүлекчәгә җибәрелә. Вәкаләтле бүлекчә экспертиза йомгаклары буенча муниципаль берәмлек башлыгы адресына Муниципаль норматив хокукий актларга үзгәрешләр кертү буенча тәкъдимнәр җибәрергә мөмкин.